

149. löggjafarþing 2018–2019.

Þingskjal x — x. mál.

Stjórnartillaga.

Tillaga til þingsályktunar

um stefnu um alþjóðlega þróunarsamvinnu Íslands 2019–2023.

Frá utanríkisráðherra.

Alþingi ályktar, sbr. lög um alþjóðlega þróunarsamvinnu Íslands, nr. 121/2008, að á árunum 2019–2023 skuli unnið að þróunarsamvinnu Íslands í samræmi við eftirfarandi stefnu.

Ísland styðji framtíðarsýn Heimsmarkmiða Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra veröld þar sem hungri og sárafátækt hefur verið útrýmt, dregið hefur úr ójöfnuði innan og milli ríkja, mannréttindi allra eru virt, allir eru jafnir fyrir lögum og lifa við frið og öryggi í daglegu lífi. Stefna Íslands í þróunarsamvinnu taki jafnframt mið af þeim alþjóðlegu sáttmálum sem Ísland hefur gerst aðili að, samþykkt eða fullgilt, m.a. á sviði mannréttinda, alþjóðlegum skuldbindingum um fjármögnun þróunar og Parísarsamkomulaginu um loftslagsmál, sem saman mynda heildrænan ramma um þróun á heimsvísu til ársins 2030.

Alþjóðleg þróunarsamvinna verði áfram ein af meginstoðum íslenskrar utanríkisstefnu og mikilvægur hlekkur í þjóðaröryggisstefnu Íslands. Leitast verði við að tryggja innbyrðis samræmi í utanríkis- og þróunarmálum með tilliti til þeirra hnattrænu viðfangsefna sem sett eru fram í Heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna. Með virkri þátttöku í alþjóðlegri þróunarsamvinnu leitist Ísland við að uppfylla pólitískar, lagalegar og siðferðislegar skyldur sínar sem ábyrg þjóð í samfélagi þjóðanna. Aðild Íslands að Sameinuðu þjóðunum verði áfram einn helsti grundvöllur þróunarsamvinnu Íslands. Viðurkennt sé að til að ná megi markmiðum þurfi að virkja ólíka aðila til samstarfs enda hafi allir hlutverki að gegna, svo sem ráðuneyti og stofnanir, atvinnulíf, borgarasamfélagið og háskólar. Sérstaklega verði leitast við að nýta virðisaukandi sérþekkingu Íslands við úrlausn staðbundinna og alþjóðlegra verkefna í þróunarsamstarfi.

Ísland leggi mannréttindi til grundvallar stefnu sinni með þá sýn að leiðarljósi að fátækt sé ekki aðeins skortur á efnislegum gæðum heldur einnig skortur á öryggi, valdi og stjórn yfir eigin aðstæðum. Jafnrétti kynjanna og réttindi barna verði í öndvegi og sérstök áhersla lögð á berskjaldaða hópa. Þróunarsamvinna Íslands endurspegli þannig þau gildi sem íslenskt samfélag hefur í heiðri; virðingu fyrir lýðræði, mannréttindum, fjölbreytileika og umburðarlyndi, réttlæti og samstöðu. Ábyrgð, árangur og áreiðanleiki verði höfð að leiðarljósi í öllu starfi Íslands á þessu sviði.

1. Framlög.

Íslensk stjórnvöld styðji markmið Sameinuðu þjóðanna um að iðnríki skuli veita sem nemur 0,7% af vergum þjóðartekjum (VÞT) til þróunarsamvinnu, en framlög aðildarríkja þróunarsamvinnunefndar OECD/DAC námu 0,31% af VÞT að meðaltali árið 2017. Íslensk stjórnvöld styðji jafnframt áfram markmið Sameinuðu þjóðanna um að veita í það minnsta 0,2% af VÞT til fátækustu þróunarlandanna. Veruleg hækkun varð á framlögum til þróunar-

samvinnu á tímabilinu frá 2013 til 2017. Árið 2013 numu þau rúmlega 4,26 milljörðum króna, eða 0,23% af VÞT, árið 2015 voru framlög komin í 5,26 milljarða króna, sem svarar til 0,24% af VÞT, og árið 2017 voru framlögin tæplega 7,3 milljarðar króna, eða 0,28% af VÞT.

Rík áhersla verði lögð á að framlögin séu vel nýtt og sýnt sé fram á árangur af starfi Íslands á sviði þróunarsamvinnu. Í fjármálaáætlun sem byggist á fjármálastefnu, sbr. 4. og 5. gr. laga nr. 123/2015, um opinber fjármál, er tilgreind stefna Íslands hvað varðar framlög til alþjóðlegrar þróunarsamvinnu sem hlutfall af vergum þjóðartekjum. Stefnt verði að því að Ísland auki framlög til þróunarsamvinnu á næstu árum og að þau verði 0,35% af VÞT árið 2022.

2. Áherslur og markmið.

Mannréttindi, jafnrétti kynjanna og sjálfbær þróun verði leiðarljós í þróunarsamvinnu Íslands. Íslensk stjórnvöld leggi sitt af mörkum í baráttunni gegn hungri og sárafatækt og beiti sér fyrir að aukin hagsæld samfélaga skili sér til þeirra fatækustu og leiði til aukins jafnaðar. Þá verði lögð áhersla á að styðja við óstöðug ríki og þau fatækustu og stuðla að friði á alþjóðavettvangi.

Í þróunarsamvinnu Íslands verði lögð áhersla á svið þar sem sérþekking Íslands getur nýst í baráttunni gegn fatækt og fyrir framgangi Heimsmarkmiða Sameinuðu þjóðanna. Í því samhengi verði unnið að einu yfirmarkmiði og tveimur meginmarkmiðum er lúta að uppbyggingu félagslegra innviða og starfa í þágu friðar, og verndunar jarðarinnar og sjálfbærrar nýtingar náttúruauðlinda.

Yfirmarkmið Íslands verði að draga úr fatækt og hungri og stuðla að almenntri velferð á grundvelli mannréttinda, kynjajafnréttis og sjálfbærrar þróunar.

Meginmarkmið Íslands, ásamt undirmarkmiðum, verði eftirfarandi:

1. **Uppbygging félagslegra innviða og störf í þágu friðar:** Efla grunnþjónustu og styrkja stofnanir til að bæta lífskjör og auka tækifæri þeirra sem búa við fatækt og ójöfnuð.
 - a. Kynjajafnrétti og valdefling kvenna (í samræmi við Heimsmarkmið nr. 5).
 - b. Jafn aðgangur allra að góðri menntun (í samræmi við Heimsmarkmið nr. 4).
 - c. Bætt grunnheilbrigðisþjónusta og lækkuð tíðni mæðra- og barnadauða (í samræmi við Heimsmarkmið nr. 3).
 - d. Bætt aðgengi að heilnæmu vatni og hreinlætisaðstöðu (í samræmi við Heimsmarkmið nr. 6).
 - e. Skjót endurreisn, aukinn viðnámsþróttur og sterkari innviðir samfélaga (í samræmi við Heimsmarkmið nr. 16).
2. **Verndun jarðarinnar og sjálfbær nýting náttúruauðlinda:** Auka viðnámsþrótt samfélaga og örva hagvöxt á grundvelli jafnaðar og sjálfbærrar auðlindanýtingar auk þess sem gripið verði til aðgerða vegna loftslagsbreytinga.
 - a. Aukin nýting jarðhita og annarra endurnýjanlegra orkugjafa (í samræmi við Heimsmarkmið nr. 7).
 - b. Sjálfbær nýting sjávarauðlinda og verndun hafsins (í samræmi við Heimsmarkmið nr. 14).
 - c. Endurheimt landgæða og takmörkun landeyðingar (í samræmi við Heimsmarkmið nr. 15).
 - d. Aukin mótvægis- og aðlögunarhæfni samfélaga vegna áhrifa loftslagsbreytinga (í samræmi við Heimsmarkmið nr. 13).

I. Uppbygging félagslegra innviða og störf í þágu friðar.

Íslensk stjórnvöld stuðli að uppbyggingu félagslegra innviða með úrbótum í tengslum við menntun barna og ungmenna, heilbrigðismál, vatns- og hreinlætismál, aukinn viðnámsþrótt og endurreisn samfélaga, auk styrkingar innviða þeirra. Þá verði unnið að jafnrétti kynjanna og valdeflingu kvenna með sértækum aðgerðum og samþættingu. Lögð verði áhersla á óstöðug ríki og þau fátækustu með lýðræði, stöðugleika og frið að leiðarljósi.

Í þróunarsamvinnu Íslands verði jafnrétti kynjanna og valdefling kvenna bæði þverlægt og sértækt markmið. Lögð verði áhersla á verkefni sem stuðla að kynjajafnrétti og valdeflingu kvenna og auknum möguleikum þeirra til tekjuöflunar, auk þess sem gripið verði til aðgerða gegn kynbundnu og kynferðislegu ofbeldi. Íslensk stjórnvöld styðji einnig við starfsþjálfun og uppbyggingu getu á sviði kynjajafnréttis. Unnið verði að því að auka færni og getu stofnana, borgarasamtaka og sérfræðinga í þróunarríkjum til að vinna að framgangi kynjajafnréttis. Einnig beiti íslensk stjórnvöld sér fyrir því að jafnréttismál verði í auknum mæli tekin til umræðu þegar rætt er um viðskipti á alþjóðavettvangi og að ákvæði er varða jafnrétti kynjanna verði tekin upp í fríverslunarsamningum EFTA.

Aukin áhersla verði lögð á gæði grunnmenntunar, bætt aðgengi og minna brottfall úr skólum í fátækum samfélögum og sjónum sérstaklega beint að stúlkum. Hugað verði að börnum og ungmennum, að réttindi þeirra séu virt og þau njóti verndar, þar með talið gegn ofbeldi og skaðlegu athæfi, svo að þau fái tækifæri til að dafna og þroska hæfileika sína. Þá leggi íslensk stjórnvöld áherslu á góða grunnheilbrigðisþjónustu þar sem heilsa og næring mæðra og barna er í forgangi og stuðli að kyn- og frjósemisheilbrigði og réttindum þar að lútandi. Jafnframt verði unnið að bættum hollustuháttum með auknu aðgengi að heilnæmu vatni, salernisaðstöðu og fræðslu um hreinlætismál.

Íslensk stjórnvöld beiti sér fyrir samhæfingu mannúðaraðstoðar, þróunarsamvinnu og friðaruppbyggingar með áherslu á aukin og fyrirsjáanleg framlög til mannúðarmála í samræmi við áherslur um aukna skilvirkni og árangur mannúðaraðstoðar. Jafnframt taki allt starf Íslands á sviði mannúðarmála mið af alþjóðlegu samkomulagi um góða starfshætti í mannúðaraðstöð og skuldbindingum Íslands frá leiðtogafundinum um mannúðarmál sem fram fór í Ístanbúl árið 2016. Í því sambandi verði leitast við að styrkja markvisst tengslin á milli mannúðarstarfs á vegum Íslands og þróunarsamvinnu, ekki hvað síst í því skyni að takast á við orsakir og afleiðingar aukinna fólksflutninga og flóttamannavanda. Áhersla verði lögð á að styrkja nærumhverfi á neyðar- og átakasvæðum og í nágrenni þeirra með það að leiðarljósi að efla viðnámsþrek samfélaganna og stuðla að uppbyggingu til framtíðar. Störf Íslands á þessu sviði verði unnin í samræmi við alþjóðlega mannréttindasamninga og alþjóða- og mannúðarlög og samkvæmt alþjóðlegum viðmiðum og grundvallarreglum um mannúð, óhlutdrægni, hlutleysi og sjálfstæði.

Íslensk stjórnvöld virði forystuhlutverk Sameinuðu þjóðanna á þessu sviði og mikilvægi samhæfingar aðgerða á vettvangi. Verkefni á sviði mannúðaraðstoðar miði að því að ná til þeirra hópa sem standa höllum fæti og tryggi að tekið verði mið af þörfum og hagsmunum beggja kynja.

Íslensk stjórnvöld dragi úr viðskiptahindrunum fyrir þróunarríki með því að bæta markaðsaðgengi fátækustu þróunarríkjanna, enda geti aukin viðskipti stuðlað að auknum hagvexti, hærri tekjum og dregið úr fátækt. Einnig verði lögð áhersla á að stuðla að friði og sjálfbærni í þeim samfélögum sem þróunarsamvinna á vegum Íslands fer fram, sem er nauðsynleg forsenda fyrir uppbyggingu til lengri tíma og efnahagslegri framþróun fyrir alla. Með stuðningi verði ávallt leitast við að tryggja frið og stöðugleika, uppbyggingu í átt að

lýðræði (réttarríki) og traustu stjórnaritari, meðal annars með útsendum sérfræðingum og þátttöku í verkefnum í samstarfi við fjölþjóðastofnanir í óstöðugum ríkjum.

II. Verndun jarðarinnar og sjálfbær nýting náttúruauðlinda.

Íslensk stjórnvöld stuðli að því að auka fæðuöryggi og örva hagvöxt á grundvelli jafnaðar og sjálfbærrar auðlindanýtingar auk þess sem gripið verði til aðgerða vegna loftslagsbreytinga. Sjónum verði einkum beint að jarðhita og endurnýjanlegri orku, sjálfbærri nýtingu sjávarauðlinda og landgræðslu, og aðgerðum til að auka mótvægis- og aðlögunarhæfni samfélaga vegna áhrifa loftslagsbreytinga.

Stutt verði við fræðslu og uppbyggingu þróunarlanda fyrir jarðhitanýtingu þar sem þess er kostur. Í samstarfi við fjölþjóðastofnanir beiti íslensk stjórnvöld sér fyrir auknum fjárfestingum í jarðhitapróun og vinni að því að auka þekkingu og færni í jarðhitamálum með tilliti til sjálfbærrar orkuframleiðslu og annarrar nýtingar. Ísland styðji jafnframt við verkefni á sviði annarra endurnýjanlegra orkugjafa og leggi áherslu á þau tækifæri sem auka aðgengi kvenna að rafmagni frá slíkum orkugjöfum, t.d. til eldunar og annarra starfa. Í alþjóðlegum viðskiptasamningaviðræðum, sem Ísland kemur að, styðji Ísland viðkomandi ríki á sviði jarðhita- og fiskimála eftir því sem við á.

Íslensk stjórnvöld stuðli að bættri afkomu og viðnámsþrótti í fátækum fiskimannasamfélögum auk þess sem stutt verði við uppbyggingu þekkingar og færni á sviði fiskveiða og -verkunar. Áhersla verði lögð á að veita konum ekki síður en körlum tækifæri til tekjuöflunar og þátttöku í virðiskeðjunni með heilnæmari vinnsluaðferðum og horft verði til aukinna gæða og virðisauka afurða. Þá verði skoðað hvernig Ísland geti lagt sitt af mörkum varðandi aðgerðir gegn plastmengun í hafi.

Veitt verði aðstoð til að sporna við landeyðingu með áherslu á að draga úr skaðlegum áhrifum loftslagsbreytinga og uppbyggingu þekkingar og færni á sviði sjálfbærrar nýtingar lands og endurheimtar landgæða.

Stjórnvöld taki þátt í alþjóðasamstarfi um loftslagsmál í samræmi við ákvæði Parísar-samkomulagsins auk þess sem rík áhersla verði lögð á þátttöku kvenna og jafnréttissjónarmið í loftslagstengdum verkefnum. Unnið verði að mótvægisáðgerðum og dregið úr skaðsemi af völdum loftslagsbreytinga.

III. Þverlæg málefni.

Mannréttindi, kynjajafnrétti og umhverfismál eru skilgreind sem sértæk og þverlæg áhersluatriði. Þau skuli höfð að leiðarljósi í öllu starfi íslenskra stjórnvalda á sviði þróunarsamvinnu líkt og í öðru alþjóðasamstarfi. Þess verði jafnframt gætt að í vöktun og úttektum verkefna fái mannréttindi, jafnréttis- og umhverfismál vandaða umfjöllun.

Nálgun íslenskra stjórnvalda í allri þróunarsamvinnu byggist á mannréttindum með vísun í alþjóðleg mannréttindaviðmið. Greiningar miði að því að skýra þá mismunun sem liggur til grundvallar vandamálum þróunarríkja, og inngríp miðist við að leiðrétta mismunun og valdaójafnvægi sem hamlar þróun. Jafnrétti kynjanna, sem grundvallast á mannréttindum, verði áfram forgangsmál í þróunarsamvinnu á vegum Íslands og sérstakt markmið sem byggist jafnframt á því að jafnrétti kynjanna og valdefling kvenna sé forsenda fyrir framförum og þróun, þar með talinni efnahagsþróun. Mikilvægt sé að vel verði gætt að kynjasjónarmiðum og hugað að stöðu og réttindum kvenna með áherslu á landsáætlun um framkvæmd ályktunar öryggisráðs Sameinuðu þjóðanna nr. 1325 um konur, frið og öryggi. Sérstaklega verði hugað að slíku á áttaksvæðum þar sem unnið er að friðaruppbyggingu eða þar sem neyðarástand hefur skapast, til dæmis í kjölfar náttúruhamfara.

Aukin áhersla verði lögð á að vernda jörðina og koma í veg fyrir hnignun hennar. Með hliðsjón af því verði settur slagkraftur í loftslags- og umhverfismál í þróunarsamstarfi Íslands, svo sem með aðgerðum gegn mengun hafsins, og markvisst unnið að því að tengja mótvægis- og aðlögunaraðgerðir við annað þróunarsamstarf.

3. Framkvæmd.

Íslensk stjórnvöld beini stuðningi sínum til valinna samstarfslanda og svæðaverkefna, fjölþjóðastofnana og borgarasamtaka og verkefna á þeirra vegum. Með aukinn árangur og skilvirkni að leiðarljósi verði lögð áhersla á að auka samlegðaráhrif tvíhliða og fjölþjóðlegrar þróunarsamvinnu og mannúðaraðstoðar. Stuðningur íslenskra stjórnvalda byggist á fyrirsjáanlegum en jafnframt sveigjanlegum framlögum svo að bregðast megi skjótt við og beina stuðningi þangað sem þörfin er metin mest og framlögin koma helst að gagni. Eignarhald heimamanna verði enn fremur virt þegar hafist er handa við uppbyggingu í þeim löndum sem þiggja aðstoð og grundvöllur lagður að áframhaldandi framförum.

Við val á samstarfsaðilum verði litið til áherslna Íslands í þróunarsamvinnu og miðað við að sem best samsvörun sé á milli þarfa viðtakenda og þess sem Ísland hefur fram að færa.

I. Tvíhliða samstarfs- og áherslulönd og svæðasamstarf.

Í þróunarsamvinnu Íslands verði sjónum einkum beint að fátækum og óstöðugum ríkjum og áhersla lögð á samvirkni og tengsl mannúðaraðstoðar og þróunarsamvinnu. Kveðið er á um að ná til þeirra sem búa við bág kjör, náttúruvá, ógn af mannavöldum eða hvers kyns mismunun. Mannúð, virðing fyrir mannréttindum og óhlutdrægni liggi til grundvallar öllu starfi og sérstök áhersla verði lögð á berskjaldaða hópa, þar á meðal börn. Ábyrgðarskylda gagnvart viðtakendum skuli höfð að leiðarljósi og stutt skuli við samræmdar og skilvirkar aðgerðir þróunarstofnana, m.a. með markvissum framlögum til fjölþjóðlegra stofnana og borgarasamtaka, útsendum sérfræðingum og aukinni samhæfingu og samlegð verkefna í tvíhliða þróunarsamvinnu Íslands til að auka slagkraft stuðningsins.

Unnið verði samkvæmt samstarfsáætlunum við tvíhliða samstarfslönd Íslands, Malaví og Úganda, og áfram lögð áhersla á samstarf við héraðsstjórnir þar til að tryggja skilvirka grunnþjónustu við fátækt fólk.

Íslensk stjórnvöld styðji jafnframt uppbyggingarstarf í öðrum ríkjum í gegnum fjölþjóðastofnanir og borgaralegt samfélag, m.a. í Mósambík, Palestínu og Afganistan, og ríkjum þar sem áhrifa flóttamannavandans gætir hvað mest. Stuðningur við Palestínu takmarkist ekki við landamæri heldur taki einnig til palestínskra flóttamanna í nágrannaríkjunum Jórdaníu, Sýrlandi og Líbanon.

Áfram verði unnið að þematískum svæðaverkefnum sem ná til margra landa. Stefnt verði að frekari útfærslu og útvíkkun svæðasamstarfs í samstarfi við fjölþjóðastofnanir og verði þar einkum lögð áhersla á náttúruauðlindir, umhverfismál og kynjafnréttismál. Áfram verði stutt við jarðhitamál í samstarfi við Alþjóðabankann með áherslu á aukin tækifæri og aðgengi kvenna á sviði endurnýjanlegrar orku. Einnig verði unnið að útfærslu á stuðningi við fiskimál og önnur svið í Vestur-Afríku og tekið þátt í verkefnum sem tengjast plastmengun í hafi, auk þess sem stutt verði við þróunarlönd sem eru smáeyríki.

Fyrrgreint útiloki þó ekki að hafið verði samstarf og sinnt verði verkefnum í þágu annarra ríkja. Fram fari greining á nýjum samstarfslöndum, áherslulöndum og svæðasamstarfi og mögulega verði tekið upp samstarf við eitthvert landanna og nýjum verkefnum sinnt á gildistíma stefnunnar.

II. Samstarf við fjölþjóðlegar stofnanir.

Áhersla verði lögð á störf fjögurra fjölþjóðastofnana: Alþjóðabankans, Barnahjálpar Sameinuðu þjóðanna (UNICEF), Stofnunar Sameinuðu þjóðanna um kynjajafnrétti og valdeflingu kvenna (UN Women) og Mannfjöldasjóðs Sameinuðu þjóðanna (UNFPA). Enn fremur verði náin samvinna við Landbúnaðar- og matvælastofnun Sameinuðu þjóðanna (FAO) og Alþjóðasjóð um þróun landbúnaðar (IFAD) um verndun jarðarinnar og sjálfbæra nýtingu náttúruauðlinda. Áfram verði lögð áhersla á að byggja upp getu og auka færni í þróunarríkjum með starfi Jafnréttisskólans, Jarðhitaskólans, Landgræðsluskólans og Sjávarútvegsskólans. Leitast verði við að efla samlegðaráhrif skólanna fjögurra og samþætta starf þeirra öðru þróunarsamstarfi Íslands. Stuðningur og samstarf verði við þær stofnanir Sameinuðu þjóðanna sem gegna lykilhlutverki í mannúðaraðstoð og neyðarviðbrögðum, svo sem við Neyðarsjóð Sameinuðu þjóðanna (CERF), Samræmingarskrifstofu aðgerða Sameinuðu þjóðanna í mannúðarmálum (OCHA), Matvælaáætlun Sameinuðu þjóðanna (WFP) og Flóttamannastofnun Sameinuðu þjóðanna (UNHCR). Því til viðbótar verði lögð áhersla á Flóttamannastofnun Sameinuðu þjóðanna fyrir Palestínuflóttamenn (UNWRA) og Alþjóðaheilbrigðismálastofnunina (WHO). Stutt verði við verkefni á sviði mannréttinda og uppbyggingar sem stuðlar að lýðræði, friði og stöðugleika með sérfræðipækkingu eða fjármagni til fjölþjóðastofnana, eftir atvikum.

Stuðningur íslenskra stjórnvalda í marghliða þróunarsamvinnu felist áfram í samningsbundnum kjarnaframlögum í samræmi við bestu starfsvenjur, enda geri slík framlög stofnunum kleift að skipuleggja starf sitt í takt við stefnumótun sína og markmið. Einnig verði veittur stuðningur í formi eyrnamerktra framlaga sem séu ýmist bundin skilyrðum um stuðning við ákveðinn málaflokk eða ríki og starfa útsendra sérfræðinga á vettvangi. Fyrirgreint útiloki þó ekki samstarf við aðrar stofnanir.

Ísland taki virkan þátt í stefnumótun fjölþjóðastofnana, ýmist í gegnum kjördæmi, stjórnir eða tvíhliða samstarf. Þar verði talað fyrir þeim gildum sem íslenskt samfélag hefur í heiðri auk þess sem áhersla verði lögð á skilvirkni og árangur stofnananna. Þeim hópum sem búa við fátækt og skort á réttindum verði gefinn gaumur, eins og hinsegin fólki, fötluðu fólki og öðrum sem eiga undir högg að sækja.

III. Aðrir samstarfsaðilar.

Gagnkvæm ábyrgð og samstarf í þágu Heimsmarkmiða Sameinuðu þjóðanna verði leiðarstefið í samstarfi ólíkra aðila til að ná megi þeim markmiðum sem stefnt er að. Starfað verði með aðilum úr ýmsum áttum, þar á meðal ráðuneytum og stofnunum, háskólum, atvinnulífinu og borgarasamfélaginu. Samstarfsaðilar verði valdir eftir verkefnum, farið verði eftir viðurkenndum starfsreglum og gagnsæi ávallt viðhaft. Mikil áhersla verði einnig lögð á samráð og samstarf, og að samtvinna málefnasvið.

Borgarasamtök.

Áfram verði veitt framlög til verkefna á vegum borgarasamtaka á sviði þróunarsamvinnu og mannúðaraðstoðar. Unnið verði samkvæmt stefnumiðum og verklagsreglum um samstarf við íslensk borgarasamtök og jafnframt horft til þess að styðja borgarasamtök á vettvangi í samstarfs- og áherslulöndum. Stuðningur við borgarsamtök miði að því að leggja lóð á vogarskálarnar í þágu sjálfstæðs, þróttmikils og fjölbreytilegs borgaralegs samfélags í þróunarlöndum sem berjast gegn fátækt í hinum ólíku birtingarmyndum hennar. Jafnframt beinist stuðningurinn að því að styrkja borgarasamfélagið til að standa vörð um lýðræði og

mannréttindi fátækra og þeirra sem búa við mismunun. Verkefni borgarasamtaka skuli, eins og önnur verkefni íslenskra stjórnvalda, hafa kynjajafnrétti og sjálfbærni að leiðarljósi.

Atvinnulífið.

Íslenskir aðilar atvinnulífs og stofnanir verði hvött til samfélagslegrar ábyrgðar og til að styðja við sjálfbæra uppbyggingu í þróunarlöndum í samræmi við Heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna, til dæmis með tekju- og atvinnuskapandi fjárfestingum og verkefnum sem stuðla að aukinni hagsæld og hjálpa fólki að brjótast úr viðjum fátæktar. Einnig verði horft til þess að fjármögnun þróunarverkefna geti leitt til aukinna fjárfestinga annarra ríkja, stofnana eða aðila atvinnulífs. Hvort tveggja sé í samræmi við niðurstöður þriðju ráðstefnunnar um fjármögnun þróunar þar sem kallað var eftir aukinni þátttöku aðila atvinnulífsins í fjármögnun verkefna tengdum sjálfbærri þróun.

Unnið verði að því að nýta íslenska virðisaukandi sérþekkingu í verkefnum og innan fjölþjóðastofnana, enda búi íslensk fyrirtæki og stofnanir yfir margs konar sérþekkingu sem nýst geti við efnahagsþróun í fátækum ríkjum. Virðing fyrir alþjóðlegum skuldbindingum, m.a. á sviði mannréttinda, umhverfis- og atvinnumála, skuli ævinlega í heiðri höfð í þeim verkefnum sem öðrum.

Kynning og fræðsla.

Íslensk stjórnvöld leggi áherslu á upplýsingagjöf, kynningu og fræðslu um Heimsmarkmiðin og alþjóðlega þróunarsamvinnu. Markmiðið verði að auka skilning á þeim hnattrænu áskorunum sem til staðar eru, auka gagnsæi, skilvirkni og stuðla að aukinni þekkingu meðal almennings um málaflokkinn. Lögð verði áhersla á að nýta nýjar hugmyndir og nálganir við kynningarstarf. Ólíkar leiðir verði nýttar til að ná til almennings, m.a. með gagnvirkum gagnaveitum, samfélagsmiðlum og samstarfi við menntastofnanir, fjölmiðla, borgarasamtök, háskólasamfélagið og landsskrifstofur alþjóðastofnana. Árangri af þróunarsamvinnu og mannúðarstarfi verði komið á framfæri við almenning með viðeigandi umfjöllun sem byggist á virðingu fyrir fólki og viðkvæmum hópum.

4. Skilvirkni og árangur.

Virk þátttaka á vettvangi þróunarsamvinnunefndar Efnahags- og framfarastofnunarinnar (OECD/DAC) verði áfram mikilvægur liður í starfi Íslands á þessu sviði og tekið verði tillit til jafningjarýni DAC sem reglulega er gerð á þróunarsamvinnu Íslands. Unnið verði markvisst að því að sem bestur árangur náist af þróunarstarfi og að settum markmiðum verði náð. Ísland taki virkan þátt í alþjóðlegu samstarfi um skilvirkni og árangur þróunarsamvinnu og mannúðaraðstoðar. Árangurseftirlit með framkvæmd þróunarsamvinnu Íslands taki mið af bestu starfsvenjum og viðmiðum á alþjóðavísu.

Íslensk stjórnvöld standi skil á gæðum og árangri þróunarstarfsins. Árangur, skilvirkni og vönduð og fagleg vinnubrögð verði lykilatriði við fjárveitingar til þróunarsamvinnu og gerð verði grein fyrir áhrifum þeirra á stöðu karla og kvenna. Mat og úttektir unnar af utanaðkomandi aðilum verði mikilvægur þáttur í því að meta framkvæmd, skilvirkni og árangur allrar þróunarsamvinnu.

Úttekt verði gerð á framkvæmd þingsályktunar þessarar að gildistíma loknum í því skyni að meta þann árangur sem náðst hefur.

Greinargerð.

Inngangur.

Samkvæmt 1. mgr. 5. gr. laga um alþjóðlega þróunarsamvinnu Íslands, nr. 121/2008, með síðari breytingum, skal utanríkisráðherra fimmta hvert ár leggja fram tillögu til þingsályktunar um stefnu stjórnvalda um alþjóðlega þróunarsamvinnu Íslands til fimm ára í senn. Í aðgerðaáætlun, sem er fylgiskjal I við þingsályktunartillöguna, er kveðið nánar á um framkvæmd stefnunnar. Í samræmi við ákvæði 2. mgr. 5. gr. laganna hefur tillagan verið lögð fyrir þróunarsamvinnunefnd og fylgir umsögn hennar sem fylgiskjal II. Skýrsla um framkvæmd þingsályktunar um áætlun um alþjóðlega þróunarsamvinnu Íslands fyrir árin 2013–2016 er fylgiskjal III með þingsályktunartillögu þessari. Í skýrslunni er að finna heildstætt yfirlit yfir alla þróunarsamvinnu Íslands á árunum 2013–2016, m.a. hvernig fjármunum til þróunarsamvinnu hefur verið ráðstafað og með hvaða hætti áætlun stjórnvalda hefur komið til framkvæmda. Þá er greint frá stöðu einstakra verkefna og gerð grein fyrir árangri sem náðst hefur. Þessi ár hefur ótúllega verið unnið að markmiðum áætlunarinnar. Samhliða þróunarverkefnum í samstarfslöndum Íslands og stuðningi við verkefni fjölþjóðastofnana og borgarasamtaka hefur margvísleg stefnumótunarvinna farið fram, en vönduð vinnubrögð eru leiðarljós í þróunarstarfi Íslands og eru í takt við alþjóðleg viðmið um gott verklag á sviði þróunarmála. Eins og greint er frá í skýrslunni skilar þróunarsamvinna Íslands árangri og leiðir til aukinnar hagsældar og framfara í fátækum samfélögum.

Árið 2015 settu Sameinuðu þjóðirnar sér söguleg, ný Heimsmarkmið um sjálfbæra þróun. Ísland tók virkan þátt í samningaviðræðum Sameinuðu þjóðanna um markmiðin, framkvæmd þeirra og eftirfylgni. Niðurstaða samningaviðræðnanna var 17 markmið með 169 undirmarkmiðum sem spanna vítt svið sjálfbærrar þróunar á sviði félags-, efnahags- og umhverfismála. Markmiðin eru metnaðarfull og gilda fyrir öll aðildarríkin, bæði heima fyrir og í alþjóðlegri samvinnu. Þau mynda ramma utan um starf Sameinuðu þjóðanna fram til ársins 2030 og þeim er m.a. ætlað að útrýma fátækt í heiminum, ná tókum á umhverfisvanda mannkyns og vinna að jöfnum félagslegum tækifærum. Heimsmarkmiðin eru leiðarljós í starfi Íslands á sviði þróunarsamvinnu og mannúðaraðstoðar, og er litið svo á að með framlagi sínu leggi Ísland sitt af mörkum til þess að markmiðin náist fyrir árið 2030.

Gerð er krafa um skilvirka og ábyrga notkun á þeim fjármunum sem ráðstafað er til þróunarsamvinnu og mannúðaraðstoðar. Beita skal árangursstjórnun við framkvæmd sem miðast við frammistöðu og árangur og hlutlaust mat á því hvernig til tekst með gagnsæjum hætti. Stefna og skýr markmið, skipulagðar aðferðir, kerfisbundnar mælingar og eftirfylgni eru helstu þættir árangursstjórnunar. Miðlun upplýsinga til allra haghafa og hagsmunaaðila er jafnframt mikilvægur þáttur í ferlinu. Í tvíhliða þróunarsamstarfi í samstarfslöndum eru verkefni vöktuð reglulega af hlutaðeigandi starfsmönnum. Fylgst er með framvindu og brugðist við og gerðar ráðstafanir eftir því sem við á, í samræmi við áætlanir. Þá eru gerðar úttektir af utanaðkomandi aðilum þar sem árangur er metinn og áhrif verkefnanna til lengri tíma litið. Eftirlit með kjarna- og eyrnamerknum framlögum til fjölþjóðastofnana byggist einnig á vöktun framvindu og árangurs, ásamt virku samstarfi við stofnanirnar, og starf þeirra er reglulega tekið út af óháðum aðilum.

Helstu breytingar frá þingsályktun um áætlun um alþjóðlega þróunarsamvinnu Íslands 2013–2016.

Stefna um alþjóðlega þróunarsamvinnu Íslands 2019–2023 er áþekk þingsályktun um áætlun um alþjóðlega þróunarsamvinnu Íslands 2013–2016 hvað varðar framtíðarsýn, áherslur og framkvæmd. Hún endurspeglar einnig þær breytingar sem orðið hafa í umhverfi alþjóðlegrar þróunarsamvinnu á síðustu misserum, sérstaklega með Heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun (UN Sustainable Development Goals), Parísar-samkomulaginu um loftslagsmál, niðurstöðu þriðju alþjóðaráðstefnunnar um fjármögnun þróunarsamvinnu í Addis Ababa 2015 (Addis Ababa Action Agenda) og útkomu annars fundar háttsettra aðila um alþjóðlegt samstarfs fyrir skilvirka þróunarsamvinnu í Naíróbí 2016 (2nd High Level Meeting of the Global Partnership for Effective Development Cooperation). Einnig byggist stefnan á tillögum sem koma fram í jafningjarýni þróunarsamvinnunefndar OECD/DAC á þróunarsamvinnu Íslands frá 2017 og skýrslu stýrihóps um utanríkisþjónustu til framtíðar frá september 2017.

Landgræðsla er orðið sérstakt áherslusvið undir sjálfbærri nýtingu náttúruauðlinda auk loftslags- og umhverfismála sem áður voru einungis þverlæg málefni. Þá eru kynjajafnréttismálin einnig orðin að sérstöku áherslusviði undir liðnum uppbygging félagslegra innviða í stað þess að falla einungis undir sértæk og þverlæg málefni. Í fyrri áætlun var nokkur áhersla lögð á mannréttindi, sem nú eru sértæk og þverlæg málefni, en samkvæmt mannréttindayfirlýsingu Sameinuðu þjóðanna eru mannréttindi forsenda friðar, réttlætis og lýðræðis. Jafnframt er mannréttindum gert hátt undir höfði í málflutningi fulltrúa Íslands á alþjóðavettvangi, sem endurspeglast m.a. í kjöri Íslands til mannréttindaráðs Sameinuðu þjóðanna. Stefnan tekur mið af þeim alþjóðlegu sáttmálum sem Ísland hefur fullgilt á sviði mannréttinda og er í samræmi við stefnu Íslands um mannréttindi í utanríkisþjónustu. Þessi áherslubreyting er í takt við áherslur nágrannalanda okkar, en Finnar og Danir byggja stefnu sína t.d. á mannréttindamiðaðri þróunarsamvinnu, líkt og Ísland mun gera á gildistíma þingsályktunarinnar. Það felur í sér að mannréttindi eru höfð til hliðsjónar þegar þróunarsamvinnustefna og -verkefni eru mótuð, framkvæmd og metin. Starf Íslands í þágu uppbyggingar og friðar í stríðshráðum ríkjum hefur jafnframt verið samþætt í kaflanum sem snýr að uppbyggingu innviða, en það er í samræmi við verklagsreglur þróunarsamvinnunefndar OECD/DAC um flokkun verkefna.

Þátttaka Íslands í þróunarverkefnum er á vegum borgaralegra stofnana, þ.e. þróunarsamvinnu- og mannúðarstofnana, t.d. stofnana Sameinuðu þjóðanna. Íslenskir friðargæsluliðar sem kostaðir eru af framlögum til þróunarsamvinnu eru borgaralegir starfsmenn. Þeir starfa á vegum fjölþjóðastofnana og störf þeirra tengjast endurreisn, uppbyggingu og bættu stjórnfari.

Viðskiptamálin fá aukið vægi miðað við fyrri stefnumótun og er nú stefna Íslands á sviði þróunarsamvinnu og viðskiptamála í fyrsta sinn samþætt í því skyni að stuðla að sjálfbærri þróun í þágu fátækustu þróunarríkjanna. Slík samþætting er í takt við samræmingu stefnumiða í þróunarsamvinnu (Policy Coherence for Development) þar sem stjórnvöldum er gert að taka tillit til þróunarmarkmiða í öllum stefnumálum sem líkleg eru til að hafa áhrif á þróunarlönd. Þá er mikil áhersla lögð á að Ísland beiti sér fyrir jafnrétti kynjanna á vettvangi EFTA og Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar (WTO) í tengslum við fríverslunarsamninga og leggi jafnframt áherslu á efnahagslega valdeflingu kvenna í viðskiptum með því að styðja við verkefni Alþjóðaviðskiptamiðstöðvarinnar (ITC) þar að lútandi. Á sama tíma verður, í þeim fríverslunarviðræðum sem Ísland kemur að, leitast við að styðja viðkomandi ríki á sviði jarðhitanýtingar og sjávarútvegsmála eftir því sem við á. Þá er lögð ríkari áhersla á samstarf við atvinnurekendur í því skyni að auka fjárfestingar þeirra í þróunarríkjum og koma sérþekk-

ingu okkar Íslendinga betur á framfæri, einkum á sviði jarðhitanýtingar og sjálfbærrar nýtingar sjávarauðlinda.

Ísland vinnur að uppbyggingu félagslegra innviða í Úganda og Malaví með því að styðja við yfirvöld í tilteknum héruðum landanna tveggja. Meginmarkmiðið er að draga úr fátækt í þessum héruðum og bæta hag íbúanna almennt. Rík áhersla er lögð á að vinna í samræmi við þróunar- og uppbyggingaráætlanir, bæði í héraði og á landsvísu. Áætlanir tengdar héruðum eru staðbundnar í eðli sínu og gera að verkum að meiri áhrifa gætir af stuðningnum í héruðunum en ef hann væri á landsvísu. Leitast er eftir samvinnu og samþættingu við alþjóðastofnanir og aðra sem sinna þróunarsamvinnu til að ná samlegðaráhrifum.

Stefnan er nokkuð frábrugðin fyrri stefnum hvað varðar uppbyggingu og framsetningu. Væntanlegur árangur af starfi Íslands á þessu sviði fær aukið vægi og í því skyni er lagt fram yfirlit yfir aðgerðir og verkefni í aðgerðaáætlun 2019–2020 sem er lagt fram sem fylgiskjal I með þingsályktunartillögu þessari og er í samræmi við 5. gr. laga nr. 121/2008. Þar er gerð grein fyrir framkvæmd stefnunnar, áætluðum árangri og aðgerðum sem er í takt við áherslur íslenskra stjórnvalda um árangursmiðaða stjórnun. Þess ber að geta að aðgerðaáætlunin er nokkuð yfirgripsmikil, en þó ekki tæmandi. Í henni má finna yfirlit yfir starf í tvíhliða samstarfsríkjum Íslands, stuðning við áherslustofnanir og mannúðarstarf. Þar eru jafnframt sett fram markmið og árangursvísar hvað varðar sérstakar áherslur í starfinu.

Þá er 1. kafli með öðru sniði, en til að tryggja samræmi er í kaflanum vísað í fimm ára fjármálaáætlun ríkisstjórnarinnar hvað varðar framlög Íslands til þróunarsamvinnu. Í fjármálaáætlun sem byggist á fjármálastefnu, sbr. 4. og 5. gr. laga nr. 123/2015, um opinber fjármál, er stefna Íslands tilgreind hvað varðar hlutfall framlaga til alþjóðlegrar þróunarsamvinnu af vergum þjóðartekjum, en gert er ráð fyrir að framlögin aukist og nemi 0,35% af VPT árið 2022. Íslensk stjórnvöld styðja markmið Sameinuðu þjóðanna um að hátekjuríki skuli veita sem nemur 0,7% af VPT til þróunarsamvinnu, en framlög aðildarríkja þróunarsamvinnunefndar OECD/DAC námu að meðaltali 0,31% af VPT árið 2017. Ísland mun, líkt og áður, veita í það minnsta 0,2% af VPT til fátækustu þróunarlandanna, sem er í samræmi við viðmið Sameinuðu þjóðanna. Nánari útlistun á skilgreiningu á fátækt er að finna hér á eftir.

Jafnframt er lögð áhersla á að stuðningur íslenskra stjórnvalda byggist á sveigjanlegum framlögum svo að tilfærsla verði möguleg til að beina megi stuðningi til stofnana og/eða verkefna eftir því sem þörf krefur. Þetta er mikilvægt, ekki síst í ljósi þeirra áherslna sem alþjóðasamfélagið leggur á samþættingu í allri þróunarsamvinnu og mannúðaraðstoð, sem er nauðsynleg til að geta betur brugðist við stöðu mála í óstöðugum ríkjum, ríkjum þar sem átök og langvarandi neyð er og ekki hvað síst í samhengi við aðgerðir til að bregðast við vaxandi flóttamannavanda í heiminum. Sveigjanleiki í úthlutun framlaga var jafnframt talinn einn helsti styrkleiki Íslands í síðustu jafningjarýni þróunarsamvinnunefndar OECD/DAC og mikilvægt að viðhalda honum þannig að aðstoð Íslands komi að sem mestu gagni.

Í 3. kafla um framkvæmd (I. Tvíhliða samstarfs- og áherslulönd og svæðasamstarf) er tekið fram að sjónum verði sérstaklega beint að fátækum og óstöðugum ríkjum og áhersla lögð á samvirkni mannúðaraðstoðar og þróunarsamvinnu. Stuðningur verði því einkum við fátæk og óstöðug ríki í gegnum þróunarsamvinnu Íslands. Þessir þættir fara oftast saman, þ.e. óstöðugt ríki er jafnan fátækt og öfugt, þó að það sé ekki algilt.

Almennt séð er þróunarsamvinnu ætlað að vera framlag efnaðri ríkja heims til að styðja þau fátækari til að bæta lífskjör fátækra þegna sinna. Ríkjum er þá raðað í hópa eftir ákveðnum breytum og teljast þau ríki fátæk sem falla undir hópinn lágtekjulönd. Einfaldasti vísirinn er tekjumæling Sameinuðu þjóðanna þar sem miðað er við 1,9 Bandaríkjadala á dag á hvern íbúa. Þeir sem hafa minna milli handanna en sem samsvarar þeirri upphæð teljast sáraafátækir.

Hvað óstöðugleika varðar þá birtir DAC árlega lista yfir þau ríki sem hafa verið skilgreind óstöðug. Þar er rýnt í veikleika og áhættuþætti sem raskað geta stöðugleika ríkis. Matíð byggist einkum á rýni á stöðu eftirfarandi þátta: 1) ofbeldi, 2) lögmæti (allir standi jafnfætis gagnvart lögunum og öðrum ákvörðunum stjórnvalda), 3) skilvirkni og ábyrgð stofnana, 4) efnahagslegum undirstöðum og 5) getu til að laga sig að félagslegum, efnahagslegum og umhverfislegum áföllum og hamförum. Rök fyrir þróunarsamvinnu við óstöðug ríki eru einkum þau að ríkin sitji oft eftir hvað varðar lífsskjör og mannréttindi. Þau ná síður árangri en önnur ríki og ógna friði innan lands, í nágrannalöndum og í heiminum. Á lista DAC frá árinu 2016 eru 56 lönd sem teljast til óstöðugra ríkja, þar á meðal eru tvíhliða samstarfslönd Íslands, Malaví og Úganda, og áherslulöndin Afganistan, Palestína og Mósambík, en auk þess fer meginhluti mannúðaraðstoðar, eða um 80%, til óstöðugra ríkja.

Samvirkni mannúðaraðstoðar og þróunarsamvinnu gerir að verkum að heildaráhrifin verða meiri en samanlögð áhrif hinna einstöku þátta. Alþjóðasamfélagið leggur nú áherslu á að þróunarsamvinna og mannúðarstarf verði ekki lengur tveir aðskildir málaflokkar, en um leið skuli áréttað að meginhlutverk mannúðarstarfs felist í lífsmuðsynlegum aðgerðum. Sífellt fleiri langvarandi átök og neyð hafa kallað á nýja hugsun í þessum efnum. Á leiðtogafundinum um mannúðaraðstoð, sem haldinn var í Ístanbul í maí 2016, var kallað eftir því að alþjóðasamfélagið og gjafaríki stuðluðu markvisst að samvirkni í aðgerðum í þágu friðar, þróunarsamvinnu og mannúðaraðstoðar, en með því móti væri betra að takast á við verkefni á þeim sviðum og skipuleggja fyrirbyggjandi aðgerðir. Íslensk stjórnvöld hafa einsett sér að vinna eftir þessari hugmyndafræði.

Samstarf við Mósambík hefur einnig tekið breytingum, en tvíhliða samstarfi við stjórnvöld lauk í lok árs 2017. Frá áramótum 2018 hefur stuðningur við uppbyggingu í Mósambík eingöngu falist í framlögum til fjölþjóðastofnana og annarra aðila. Mósambík breytist því úr tvíhliða samstarfslandi í áhersluland. Sú ákvörðun var tekin eftir ítarlega greiningarvinnu á árunum 2014–2016, að teknu tilliti til umfangs þróunarsamvinnu við landið, fjölda framlagsríkja, mati á mikilvægi þróunarframlaga Íslands og stjórnarfars.

Lönd sem teljast áherslulönd eru ríki sem njóta umtalsverðs og skilgreinds stuðnings af Íslands hálfu til að framkvæma þróunarstefnu sína. Slíkur stuðningur er útlistaður í landsáætlunum, miðast til lengri tíma og getur falist í útsendum sérfræðingum, fjárhagslegum stuðningi við áætlanir fjölþjóðastofnana í viðkomandi ríki, sem og stuðningi við borgarasamtök heimamanna. Aukinheldur getur þessi stuðningur falist í tvíhliða pólitísku samráði og málflutningi á alþjóðavettvangi.

Í sama kafla er fjallað um svæðasamstarf en þar er vísað til verkefna í nokkrum löndum í samstarfi við fjölþjóðastofnanir, en þetta form hefur gefist vel í samstarfi Íslands, Norræna þróunarsjóðsins og Alþjóðabankans á sviði jarðhitánýtingar í Austur-Afríku. Því er ætlunin að nýta frekari möguleika þessarar nálgunar og styðja við fiskimál í Vestur-Afríku í samstarfi við Alþjóðabankann auk þess sem stutt verði við aðgerðir sem auka aðgengi og tækifæri kvenna á sviði endurnýjanlegrar orku í samstarfi við Umhverfisáætlun Sameinuðu þjóðanna (UN Environment) og mögulega fleiri aðila. Einnig verður unnið að útfærslu á stuðningi við önnur svið í Vestur-Afríku, stuðningi við smáeyþróunarriki og verkefni sem tengjast plastmengun í hafi. Einnig verður unnin greining á nýjum samstarfslöndum, áherslulöndum og svæðasamstarfi og mögulega tekið upp samstarf eða nýjum verkefnum sinnt í þeirra þágu á gildistíma stefnunnar.

Í 3. kafla um framkvæmd (II. Samstarf við fjölþjóðlegar stofnanir) er Mannfjöldasjóður Sameinuðu þjóðanna (UNFPA) kominn inn sem áherslustofnun, en starf stofnunarinnar samræmist mjög vel áherslum Íslands á sviði kynjajafnréttis, heilbrigðismála og kyn- og

frjósemissheilbrigðis og -réttinda. Ísland heldur áfram samstarfi við alþjóðastofnanir í Róm, FAO, IFAD og WFP. Starfsmaður þróunarsamvinnu er fastafulltrúi í Róm og sinnir slíku samstarfi sem fyrirhugað er að auka á komandi árum, sér í lagi á þeim sviðum sem Ísland býr yfir sérþekkingu á, svo sem landgræðslu og sjávarútvegi.

Ísland hefur stutt við starf UNFPA um árabíl og hefur á liðnum misserum aukið fjárframlög til stofnunarinnar í ljósi mikilvægi málaflokksins og samsvörunar við áherslur Íslands. Þá ber þess að geta að í nýlegri úttekt á starfi Íslands á sviði jafnréttismála í þróunarsamvinnu fékk stofnunin mjög jákvæða umsögn fyrir árangur og samsvörun við áherslur Íslands. Þá hefur verið undirritaður samstarfssamningur við Alþjóðaheilbrigðismálastofnunina (WHO) um þátttöku Íslands í viðbragðsteymum stofnunarinnar. Er það í samræmi við áherslu Íslands á heilbrigðismál og aukið vægi samþættingar mannúðaraðstoðar og þróunarsamvinnu.

Þá kemur Flóttamannastofnun Sameinuðu þjóðanna (UNHCR) inn sem áherslustofnun á sviði mannúðaraðstoðar, en stofnunin var sett á fót í kjölfar síðari heimstyrjaldarinnar til þess að aðstoða þær milljónir Evrópubúa sem höfðu flúið eða misst heimili sín í stríðinu. Nú gegnir stofnunin áfram lykilhlutverki þegar kemur að því að bregðast við þeim gríðarlega flóttamannavanda sem heimurinn stendur frammi fyrir, m.a. í tengslum við afleiðingar atakanna í Sírylandi og vaxandi fjölda flóttamanna í Afríku (Suður-Súdan, Mið-Afríku-lýðveldinu, Sómalíu, Búrúndí o.fl.) af völdum afleiðinga átaka og áhrifa loftslagsbreytinga. Á aðeins fimm ára tímabili hefur fjöldi flóttamanna í heiminum vaxið um 50% og er áætlað að rúmlega 60 milljónir manna séu nú á flótta í heiminum. Ljóst er að flóttamannavandinn er eitt af stærstu verkefnum sem heimurinn stendur frammi fyrir á næstu árum og þar gegnir stofnunin mikilvægu hlutverki, en hún er í forystu fyrir móttöku og aðstoð við flóttamenn á vettvangi. Íslensk stjórnvöld hafa lagt sitt af mörkum til þess að mæta þessum vanda og hafa lagt myndarleg framlög til stofnunarinnar á síðastliðnum tveimur árum. Jafnframt er viðhaft formlegt samstarf við stofnunina í tengslum við móttöku flóttafólks til Íslands.

Í sama kafla er fjallað um mikilvægi þess að aðilar úr atvinnulífinu verði hvattir til samfélagslegrar ábyrgðar og taki þátt í verkefni alþjóðasamfélagsins um að ná Heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna og markmiðum Parísarsamkomulagsins. Mikilvægt sé að auka vogarafi opinberrar þróunarsamvinnu, en með þátttöku aðila atvinnulífsins, t.d. með beinum fjárfestingum, getur fjármögnun til þróunarríkja margfaldast. Taka ber fram að hér er ekki átt við að þróunarfé sé varið til viðskiptaþróunar eða renni beint til útrásar fyrirtækja. Lögð er áhersla á að virðisaukandi íslensk sérþekking nýtist í þróunarstarfi og að henni verði komið á framfæri með starfi íslenskra stjórnvalda. Í samstarfi við aðila atvinnulífsins skal mið tekið af skuldbindingum Íslands á vettvangi þróunarsamvinnunefndar OECD/DAC. Í 3. kafla er enn fremur fjallað um kynningu og fræðslu, þar sem áhersla er lögð á Heimsmarkmiðin og nýjar nálganir við kynningarstarf, m.a. með gagnvirkum gagnaveitum og samfélagsmiðlum. Árangri af starfinu verði komið á framfæri við almenning með það að leiðarljósi að auka gagnsæi og þekkingu á málaflökknum.

Síðasti kafliinn fjallar um skilvirkni og árangur, sem eru sem fyrr miðlæg í allri þróunarsamvinnu. Til að vinna að framgangi á þessu sviði er miðað að innleiðingu heildræns árangursstjórnunarkerfis á gildistíma þingsályktunarinnar. Alþjóðlegt samstarf sem Ísland tekur þátt í á þessu sviði er m.a. alþjóðlegt samstarf fyrir skilvirka þróunarsamvinnu (GPEDC), á vettvangi þróunarsamvinnunefndar OECD/DAC og Nordic Plus ríkjanna, sem telja Norðurlöndin, Bretland, Holland og Írland. Slíkt samstarf tekur mið af alþjóðlegum skuldbindingum á þessu sviði, m.a. af Parísaryfirlýsingunni um markvirkni í þróunarstarfi, Accra-aðgerðaáætluninni og Busan samstarfinu um skilvirkni þróunarsamstarfs.

Skammstafanir.

CERF	United Nations Central Emergency Relief Fund – Neyðarsjóður Sameinuðu þjóðanna
DAC	Development Assistance Committee – Þróunarsamvinnunefnd OECD
ESMAP	Energy Sector Management Assistance Programme
FAO	Food and Agriculture Organization – Matvæla- og landbúnaðarstofnun Sameinuðu þjóðanna
GPEDC	Global Partnership for Effective Development Cooperation
HSP	Háskóli Sameinuðu þjóðanna
ICRC	International Committee of the Red Cross – Alþjóðaráð Rauða krossins
IFAD	International Fund for Agricultural Development – Alþjóðasjóður um þróun landbúnaðar
LDCF	Least Developed Countries Fund
OCHA	United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs – Samræmingarskrifstofa aðgerða Sameinuðu þjóðanna í mannúðarmálum
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development – Efnahags- og framfarastofnunin
PROBLUE	Global Programme on Fisheries
SEforAll	Sustainable Energy for All
SP	Sameinuðu þjóðirnar
UFGE	Umbrella Facility for Gender Equality – Jafnréttissjóður Alþjóðabankans
UN Women	United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women – Stofnun Sameinuðu þjóðanna um kynjajafnrétti og valdeflingu kvenna
UNEP	The United Nations Environment Programme – Umhverfisstofnun Sameinuðu þjóðanna
UNFPA	United Nations Population Fund – Mannfjöldasjóður Sameinuðu þjóðanna
UNHCR	Office of the United Nations High Commissioner for Refugees – Flóttamannastofnun Sameinuðu þjóðanna
UNICEF	United Nations Children's Fund – Barnahjálp Sameinuðu þjóðanna
UNRWA	The United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East – Flóttamannastofnun Sameinuðu þjóðanna fyrir Palestínuflóttamenn
VbT	Vergar þjóðartekjur
WB	World Bank - Alþjóðabankinn
WFP	World Food Programme – Matvælaáætlun Sameinuðu þjóðanna
WHO	World Health Organization – Alþjóðaheilbrigðismálastofnunin
WTO	World Trade Organization – Alþjóðaviðskiptastofnunin